Førsteblad

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Emnenr. 68

Fylke: Møre og Romsdal

Tilleggsspørsmålnr.

Herad: Øks

Emne: Bålbrenning visse dagar i året.

Bygdelag: Øksendal

Oppskr. av: A. E. Skrondal

Gard: Skrondal

(adresse): Øksendal

G.nr. 9 Br.nr. 3.

A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsle.

B. Eller om den er etter andre heimelsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke):

SVAR

1. Her vert helst sagt „a brenne" eller bål.
2. Vi seier: „Brenn jonsökkü" - (Jonsokk) „brenn kvissinn" = pinse
3. Kjenner ikkje ulike namn.

Tida

4. Nei, slikt er ukjendt.
5. Ukjendt.
6. Påskebrenning er ukjendt
7. Ukjendt for meg.
8. Her er, som før nemt, berre Jonsok- og pinsebrenning kjendt
9. Stølseld veit eg heller ikkje om.
10. Ukjendt for meg
11. Fell bort.
12. — " —
13. — " —

Staden

14. Nokor visse stader for brenning var det bruleg ikkje - men du såg seg helst ut ein plass der det var god utsikt slik at bålet kunne bli

14568

sett lang tid

15. Nei, det var slett ikkje om å gjera at det skulle vera på visse plassar.

16. Nei, dei samlast frå fleire gardar.

17. Ukjendt skikk for meg.

Dei som stiller med bålet og tenner det

18. Alle var med og brende, om dei hadde tid og kunne koma seg avstad eller hadde lyst.

19. Kven som ville - det var det same om det var tyrvingar. Kallar ugifte. Men ungdomen fann seg no helst ein plass for seg sjølv.

20. Nei - både born og vaksne er med på brenning.

21. Jau - det har vore slik i sume år, at ungdomslaget har skipa brenning - helst jonsok-kvelden. Det er frå tida kring 1905 dette vart skikk.

22. Dagbruk og fabrikkar finst ikkje her.

Korleis dei bygde bålet

23. Her er ikkje nokor reglar for oppbygging av bål - det eg veit

24. Tjørebunnar og gamle båtar var ofte sporte bålemne - men slikt fanst berre nede ved sjøen. Her oppe i bygda vart det bruka lauv-ved for å få mest mogleg røyk.

25. Slike ting er ikkje kjendt for meg.

Korleis dei fekk balvyrke

26. Då eg bur øvst i bygda veit eg ikkje

14568
NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

3. Bål – om at du kjøpte røyke til bålbrenning

27. Fill bort.
28. Ukjendt her
29. — " —
30. — " —

Korleis bålet skulle vera

31. Kjenner ikkje til slike reglar
32. Det var om å gjera å få til største bålet og få mest mogeleg røyk
33. Ja, sumtid vart det sanka mykje brennefang saman – og så kasta du dette på elden slik at logen slo høgt i vere.
34. Og sumtid sanka du saman mykje olderlauv t. l. og kasta på elden slik at røyken velte opp.

35. For å få til gneistar sanka du saman einer og kasta store fang av denne på elden. Då sprutta det ei snørje av gneistar til vers.

Kva bålet skulle tena til.

36. Ja, at jonsokbålet skulle ha ei meining er nok visst; men her har me ikkje nokor tradisjon om slikt
37. Veit ikkje om det.
38. Ukjendt her.
39. Ukjendt her.

Gjölne festen ved bålet

40. Her vart det sagt at „ein skull få gnsökkulek". (jonsok-leik)
41. Nei – har ikkje høyrt om slike reglar. Kvar gjorde som han hadde lyst til.

14568

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

42. Jau- det vart oftast halde på med bålet til sola rann om morgonen
43. Dei hadde niste med seg, og det var sume av ungdomen som hadde rådd seg til med alkohol.
44. Om utrustinga veit eg ikkje nokor reglar- det vart skipa etter avtale millom dei som var saman om brenninga
44. Det vart oftast leika i ring rundt bålet - „Sprang enkjemann"- „Slo på ringen" - gikk mars- eller sitjande leikar. I den seinare tid har det vorte dans etterpå i ungdomshuset.
45. Ja- eg har sett det har vorte hoppa over bålet - springe gjenom røyken
46. og liknande kars-stykke.
47. Ukjendt skikk her.
48. Eg har lite å nemna om truer og skikkar i samband med slik brenning som er nemt.

Skikken idag

49. Som før nemt er det lite å fortel om kva slags meining det var med bålbrenninga.
50. Skikken har halde seg pålag likeeins frå eg minnest - 1896 - og til no.
51. Fell bort.

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING